

Aktsomhetsvurderinger for bærekraftig
forretningspraksis

Redegjørelse rapporteringsåret 2023

for Felleskjøpet Agri SA

*Etisk handel Norge har vurdert at rapporten til Felleskjøpet Agri SA oppfyller våre krav til basisnivå. Les mer om basisnivå **her**.*

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Til lesere av rapporten

Næringslivet og offentlig sektor har stor påvirkning på mennesker, samfunn, miljø, klima og dyr og kan både bidra positivt til utvikling, men også medvirke negativt og forårsake skade. Virksomheter har derfor en nøkkelrolle i å oppnå FNs bærekraftsmål og Parisavtalens 1,5 graders mål.

Denne rapporten kan brukes som redegjørelse etter åpenhetsloven, men rapporten favner bredere med klima og miljø, sirkulærøkonomi og antikorrupsjon. Våre medlemmer er forpliktet til å jobbe med aktsomhetsvurderinger og årlig rapportere på arbeidet. Medlemmer i Etisk handel Norge som er på Basisnivå1 oppfyller også åpenhetslovens aktsomhetsvurderingsplikt, og delvis informasjonsplikten.

OECDs begrep Responsible Business Conduct er det vi i Etisk handel Norge kaller for bærekraftig forretningspraksis. Den systematiske innsatsen virksomheter gjør for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning, samt rette opp skade for mennesker, dyr, samfunn og miljø – kalles aktsomhetsvurderinger (due diligence). Virksomheter over en viss størrelse er gjennom åpenhetsloven pålagt å gjøre aktsomhetsvurderinger på menneskerettigheter. Alle virksomheter, uavhengig av størrelse, er av norske myndigheter forventet å gjøre aktsomhetsvurderinger også på samfunn, miljø og dyr og etterleve FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Dette gjelder både næringsliv, offentlig sektor og organisasjoner.

Etisk handel Norges prinsipper (vår Code of Conduct) for bærekraftig forretningspraksis dekker områdene anstendig arbeid, menneskerettigheter, miljø/klima, antikorrupsjon og dyrevelferd. Rapporten viser åpenhet om hvordan virksomheten arbeider med aktsomhetsvurderinger i tråd med UNGP og OECDs retningslinjer. Alle medlemsrapportene gjøres offentlig tilgjengelig på Etisk handel Norges hjemmesider.

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Aktsomhetsvurderinger

Denne rapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger betyr ikke at en virksomhet ikke har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men heller at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Denne rapporten er delt inn i kapitler basert på denne modellen.

Forord av daglig leder

Felleskjøpet Agri SA er et samvirkeforetak med formål å medvirke til å styrke medlemmenes økonomi i landbruksvirksomheten på kort og lang sikt.

Felleskjøpet er den viktigste leverandøren til bonden og skal bidra til å øke norsk matproduksjon og selvforsyning, samtidig som den totale belastningen på mennesker, samfunn og miljø blir så liten som mulig. Dette stiller krav til oss som selskap, og som forhandler av en lang rekke produkter til bonden, hage, og fritid, har Felleskjøpet en viktig rolle for å sikre bærekraft i hele verdikjeden. Vi ønsker å bidra til det grønne skiftet, noe som gjør at vi må sette oss høye og ambisiøse mål for årene som kommer.

Året som har gått har vært preget av følgende hovedaktiviteter:

- Felleskjøpet Agri sitt bærekraftarbeid er delt inn i fire hovedområder. Bedre gårdsdrift, mer bærekraftig handel, klimagassutslipp/sirkulærindustri og våre medarbeidere. Dette er områder der Felleskjøpet Agri har direkte og indirekte påvirkning, og kan bidra til å øke det positive avtrykket og redusere det negative, og som er av stor strategisk viktighet for Felleskjøpet Agri. Bærekraft i hele leverandørkjeden er en helt sentral del av arbeidet med mer bærekraftig handel.

- Vi har etablert retningslinjer for bærekraftig forretningspraksis og jobber nå aktivt for å implementere aktsomhetsvurderinger av vår leverandørkjede og som en arbeidsmetodikk.

- Vi har fortsatt arbeidet med å kartlegge alle våre leverandører ved hjelp av vårt egenetablerte risikokartleggingssystem. Vi har i tillegg startet et prosjekt for å tilpasse og utbedre vårt system for å ivareta og følge opp alle våre leverandører og samarbeidspartnere.

- Vi ser at det kommer mange og gode synergier av å ha så lav leverandørmasse som mulig, så det vil hele tiden være fokus på standardisering /redusering av leverandører.

Felleskjøpet jobber kontinuerlig for åpenhet i våre leverandørkjede, slik at vi vet hvor produkter og råvarer som kjøpes inn har sin opprinnelse, og under hvilke forhold de er produsert. Kontinuerlig videreutvikling av vår strategi rundt bærekraftig produksjon av råvarer til kraftfôrproduksjon er prioritert i denne sammenheng.

Felleskjøpet har tatt en aktiv rolle i Landbrukets klimaplan frem til 2030, med følgende åtte satsingsområder:

- Utrulling av klimakalkulator og økt satsing på klimarådgivning
- Mer klimavennlig og bærekraftig føring, avl og friskere husdyr
- Fossilfri maskinpark
- Fossilfri oppvarming
- Bedre bruk av gjødsel og god agronomi
- Jorda som karbonlager
- Ny klimateknologi revolusjonerer landbruket

" Arbeidet med etisk handel, aktsomhetsvurderinger, og et aktivt medlemskap i Etisk handel Norge, er viktig for å sikre trygg verdiskaping sammen med bonden. "

Svenn Ivar Fure
Konsernsjef

Styrets signatur

Anne J. Sjøfjord	Therese Røed	Frank G. Fausch
Theodor Fretheim	Grim Erik Gjelland	Peter Lind
Lina Aune	Borge Kjerand	Tini S. Linn
Elisabeth Holand	Jens Rippeskiöld	Elisabeth S. Nilsson

Lillestrøm
14.05.2024

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Felleskjøpet Agri SA

Adresse hovedkontor

Depotgata 22, 2000 Lillestrøm

Viktigste merker, produkter og tjenester

Viktigste merker: John Deere, Kverneland, Stihl, Delaval, Appetitt, Format, Labb og egen merkevare. Viktigste produkter: Maskiner til landbruket, kraftfôr, gjødsel, plantevern, kjøledyrfôr, hageredskaper, planter og blomster. Vår virksomhet omfatter også eiendomsdrift, brød og bakervarer, samt utstyr til park, anlegg og kjøledyr.

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Felleskjøpet Agri er et samvirke eid av over 37 500 bønder og er den viktigste leverandøren av teknologi og driftsmidler til norsk landbruk og har rundt 100 butikker rettet mot bønder og forbrukere i Norge. Felleskjøpet Agri eier Granngården i Sverige som også har over 100 butikker rettet mot samme målgruppe. Vår virksomhet omfatter også eiendomsdrift, brød og bakervarer, samt utstyr til park, anlegg og kjøledyr. Felleskjøpet er markedsregulator for korn, og innkjøps- og salgssamvirke for medlemmene. Felleskjøpet Agri sitt formål er å bidra til å styrke medlemmenes økonomi i landbruksvirksomheten på kort og lang sikt, og visjonen våre medarbeidere arbeider etter er: Sammen tar vi vare på jorda, dyra og framtida.

Felleskjøpet Agri SA er delt inn i 4 divisjoner, med Fellestjenester som dekker på tvers av hele organisasjonen: Fellestjenester: Innkjøp, Økonomi og finans, IT, Juridisk, Logistikk, HR og HMS, Kommunikasjon og marked

Landbruk: Salg av kraftfôr, gjødsel og annen plantekultur (produksjon av kraftfôr og foredling av korn)

Maskin: Salg av driftsmidler til bonden som traktor, treskere og tilleggsutstyr inkludert reparasjon

Detaljhandel: er butikkdelen i Felleskjøpet, som også omhandler den svenske butikkkjeden Granngården AB

Felleskjøpet Vekst: Ansvar for datterselskaper: Norgro, SW Horto, Grønt Maskin, Nelson Garden, U.Reist

Omsetning i rapporteringsåret (NOK)

20 500 000 000

Antall ansatte

4 301

Er virksomheten omfattet av åpenhetsloven?

Ja

Vesentlige organisatoriske endringer siden forrige rapportering og denne rapportens tidsperiode

Det er etablert og kommunisert en ny konsernstrategi 2022-2025. Felleskjøpets nye konsernstrategi har seks hovedmål. Ett av disse er mer bærekraftig jordbruk og matproduksjon. Bærekraft er også integrert i de andre hovedmålene.

Nå jobbes det med nye forretningsstrategier innenfor de ulike forretningsområdene, hvor bærekraft er en integrert del. I tråd med ny konsernstrategi har vi utviklet nøkkelindikatorer på bærekraft. Med ny konsernstrategi og nye nøkkelindikatorer på bærekraft på plass, er dette integrert i hele Felleskjøpet Agri sin virksomhet. <https://www.felleskjopet.no/barekraft/ti-satsingsomraader/>

Felleskjøpet Agri må styrke dagens forretningsmodeller, posisjoner og lønnsomhets nivå, samtidig som konsernet utvikler strategisk fleksibilitet og manøvreringsevne for å møte de utfordringer og muligheter som fremtiden bringer. Vi må skape handlingsrom og konkurransekraft gjennom nye løsninger, kontinuerlig forbedring og mer effektiv drift. For å sikre konkurransekraft og lykkes med langsiktig verdiskaping, må vi evne å balansere kundeorientering med effektiv drift. Grunnleggende forutsetning for langsiktig verdiskaping, er kompetanse og bærekraftige valg og løsninger.

Vi skal:

- Styrke konkurransekraften gjennom rådgivning, bedre innkjøp og økt produktivitet.
- Forbedre salgs- og leveringsmodeller, styrke lokal samhandling og tilstedeværelse.
- Tiltrekke oss og utvikle de beste menneskene gjennom å skape utviklingsmuligheter og en trygg hverdag.
- Ta frem nye løsninger for bedre utnyttelse av gårdens ressurser, mer bærekraftig handel og sirkulærøkonomi.

Det har ikke vært vesentlige organisatoriske endringer i 2023

Navn, tittel for kontaktperson for rapporten

Geir Flesvig, Seniorrådgiver Konserninnkjøp

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

geir.flesvig@felleskjopet.no

Informasjon om leverandørkjeden

Generell beskrivelse av virksomhetens innkjøpsmodell og leverandørkjede

Avdelingen Konserninnkjøp har overordnet ansvar for innkjøp i Felleskjøpet Agri SA. Samtidig eies avtaleforhold og relasjoner til leverandører av mange forskjellige personer, i hovedsak kategorisjefer/produksjefer for henholdsvis Landbruk, Maskin og Detaljhandel, men også innkjøpere av råvarer til kraftforproduksjon.

Konserninnkjøp har kjernekompetanse innen anskaffelser, regelverk, innkjøpssystem, innkjøpsanalyse, samfunnshensyn og avtaleforvaltning. Konserninnkjøp er en fagavdeling organisert under Fellestjenester -Drift og Utvikling, som skal være bindeleddet mellom Felleskjøpet og våre leverandører. I 2023 anskaffet Felleskjøpet varer og tjenester for til sammen 11,7 milliarder NOK.

Vi skal gjennom tett samarbeid mot vår leverandørkjede videreføre og forsterke Felleskjøpet snart 130 år lange historie. I dag som den gangen er den enkle ideen at felles innkjøp gir bedre innkjøp.

Felleskjøpets retningslinjer for innkjøp er vedtatt i styret og skal være styrende for alle innkjøp som gjennomføres i organisasjonen. Bærekraftig innkjøp innebærer å ha sterkt fokus på miljø, langsiktig økonomisk vekst og sosial utvikling. Leverandører til Felleskjøpet Agri skal forplikte seg til å sikre bærekraftige leveranser gjennom systematisk arbeid i hele verdikjeden.

Et sentralt mål er oppfølging av leverandører og avtaler, herunder fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold i leverandørkjeden.

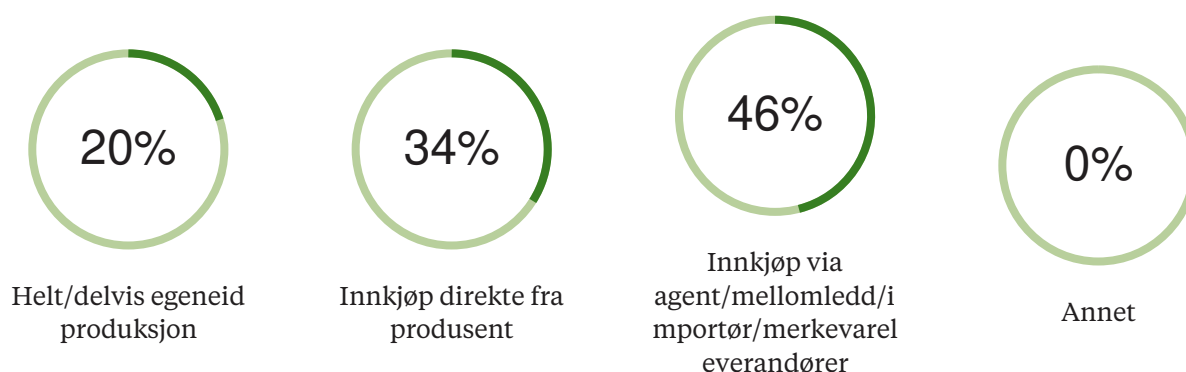
Antall leverandører som virksomheten har hatt kommersielle relasjoner med i rapporteringsåret

4 321

Kommentar til antall leverandører

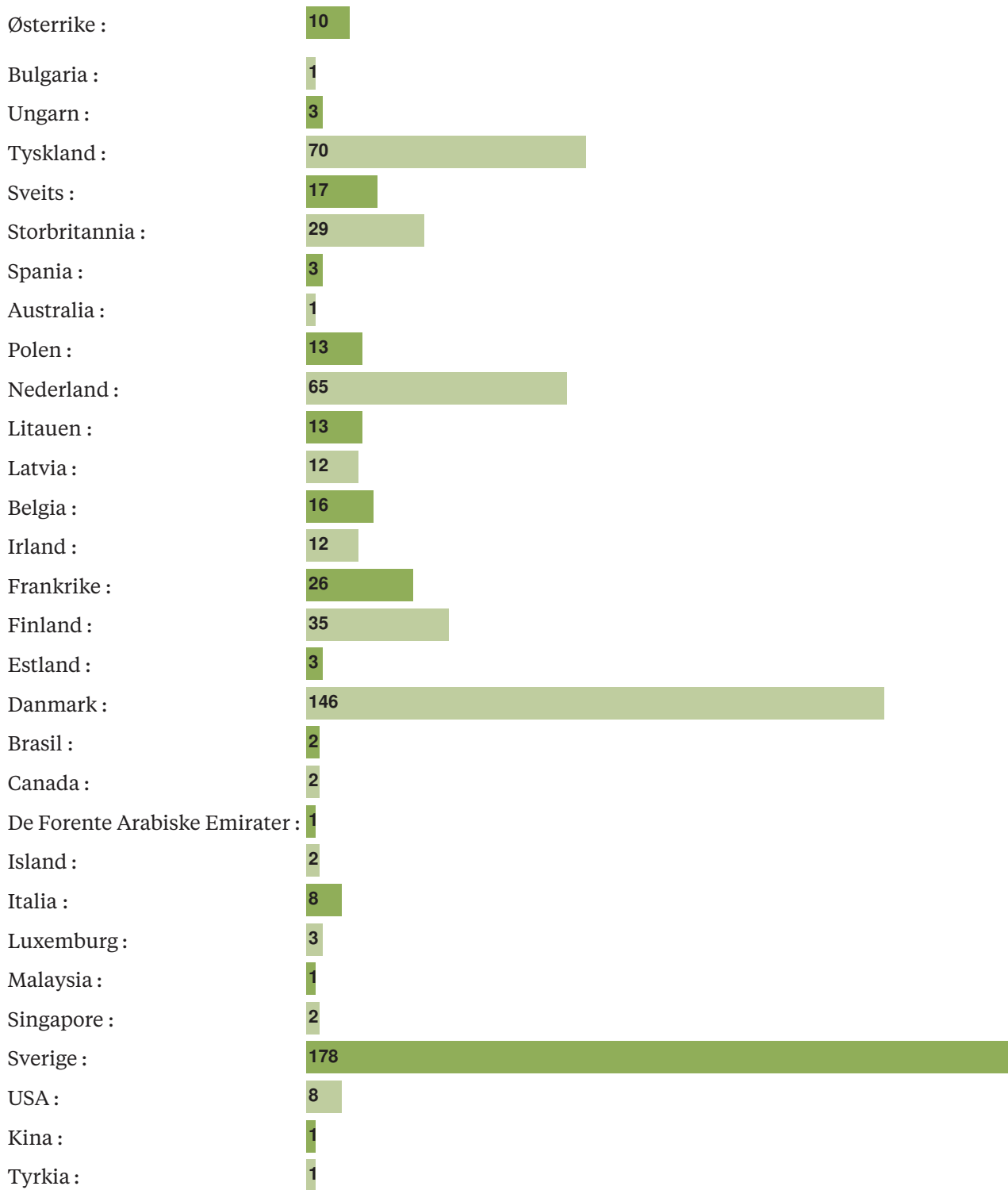
Antall leverandører Felleskjøpet har mottatt fakturaer fra i 2023

Type innkjøp/ leverandørforhold

Kraftforet og kjæledyrforet er egenprodusert og selges også i Felleskjøpets butikker.

Liste over førsteleddsprodusenter per land

I 2023 har vi hatt en betydelig rydde/ sorteringsjobb i SRM (Supplier Relationship Management), dette for å få et mer oppdatert og korrekt statusbilde av vår leverandørkjede.

Vi har blant annet fått på plass en konkret Felleskjøpet ansvarlig pr leverandør, og det er etablert en prosjektgruppe for å berike leverandør informasjonen ytterligere. Vi skal i løpet av 2024 konkludere med hvilken ekstern samarbeidspartner vi trenger i tiden fremover (Sedex, Factlines, Ecovadis e.l.)

Vi har fjernet Norge fra liste over førsteleddsprodusenter, fordi grafen blir vanskelig å lese/tolke da Norge har det største tallet på 5060 leverandører.

Listen over er av alle godkjente leverandører, av de hadde vi faktisk kommersiell aktivitet med 4 321 leverandører

i 2023.

Oppgi antall arbeidere hos førsteleddsprodusenter som virksomheten har oversikt over, og hvor mange produsenter dette er basert på:

Antall arbeidere

1 400

Antall produsenter dette er basert på

7

Antall arbeidere per produsent (kalkulert snitt)

200

Kommentar til antall arbeidere

Viktigste innsatsfaktorer/råvarer for produkter eller tjenester og geografi

Tekstil	Kina India Polen
Soya	Brasil Canada Kina Polen USA
Maisgluten	Bulgaria
Roesnitter	Hviterusland Danmark Egypt Frankrike Nederland Polen
Palmeolje	Indonesia Malaysia Thailand
Mais	Polen Ukraina
Melasse	Hviterusland India Litauen Sverige
Hvete	Kasakhstan Litauen Latvia Sverige
Risprotein	Kina Pakistan
Solsikkekake	Ukraina

Flere av disse landene er indirekte import via europeiske grossister.

Er virksomheten leverandør til offentlig sektor?

Ja

Mål og fremdrift

Prosessmål og fremdrift i rapporteringsåret

1

Mål: Jobbe videre med tidligere mål og betydelig økt fokus på aktsomhetsvurdering og oppfølging av dette.
Redusere antall leverandører med 10-20 prosent, for å sikre at vi har enda bedre kontroll på vår leverandørkjede

Status: Vi klarte å redusere antall godkjente leverandører med 11,1 %, men ser i årets rapport at vi har hatt kommersiell aktivitet med flere leverandører enn forrige år. Jobben fortsetter i tiden fremover, bevisstgjøre alle om viktigheten om færre men gode leverandører.

2

Mål: SRM (leverandør oppfølgingssystem) prosjekt for å sørge for bedre leverandør innsikt, kvalitet på informasjon og dokumentasjon lagret på leverandørbilde

Status: Dette prosjektet er etablert og forankret, arbeidet kommer til å fortsette men i tiden fremover blir det mer fokus på ansvaret til leverandøriereier og at utvikling/ progresjon følges opp i møter mellom leder og leverandøriereier. Det er levert et BusinessCase til Konsernledelsen i håp om å få på plass en dedikert utviklingsressurs og økonomi til tilpassing og integrasjon mot tredjepart system.

3

Mål: PowerBi (analyse verktøy) utvikling for å følge opp og korrigere aktivitet mot våre leverandør og internt i Felleskjøpet agri

Status: Dette er på plass, det har også blitt etablert flere analyseverktøy, disse har gitt oss grunnlaget for å erkjenne at vår grunndata ikke er tilstrekkelig, bla. derfor er et av de største fokusområdene for 2024 Kvalitet og Masterdata (K24). *"Gjennom 2024 vil Felleskjøpet måtte fortsette med Krafttak for å komme dit vi skal og bør være, men samtidig må vi sikre en felles forståelse av hva kvalitet er, og sikre at vi følger og forbedrer rutineene vi utfører hver dag. Det er mye bedre å sikre at vi utfører arbeidet korrekt første gangen, enn at vi gjentatte ganger må utbedre avvikene våre."*

4

Mål: Etablere sektorspesifikke retningslinjer for innkjøp av tekstil

Status: Det er ikke etablert sektorspesifikke retningslinjer for innkjøp av tekstil, men det ble etablert et prosjekt med fokus på å redusere antall leverandører på tekstil. I 2023 er det kjørt en større konkurranse for å få på plass ny avtale med med en hovedleverandør av tekstil, og det har blitt stilt krav til både sosial og miljømessig bærekraft ved inngåelse av ny kontrakt. Ny avtale skal signeres i løpet av Q1 2024. Retningslinjene vil bli utformet i 2024, med utgangspunkt i konkurransen og erfaringer fra denne. Detaljhandel sammen med Konserninnkjøp er ansvarlig.

5

Mål: Videreføre/ øke revisjonshyppigheten i 2023 - vi planlegger bl.a. 20 revisjon på råvare, deriblant leverandører av roesnitter

Status :

Det ble gjennomført 21 revisjoner. I 2023 var det ingen revisjoner som hadde fokus på melasse hvor sukker roe var råvarekilden. Melassekilden nå er bete roer (rotfrukt) hvor vi bruker betemelassen og tørrstoffdelen som råvarer. Disse høstes maskinelt og risikoen for menneskerettighetsbrudd derfor lavere.

6**Mål :**

Opprettholde basisnivå i Etisk handel Norges rapporteringsstandard og være compliant med kravene i åpenhetsloven

Status :

Vi ønsker å viderefører dette nivået også for 2024

MÅL FOR KOMMENDE ÅR**1**

Etablere og forankre felles rammeverk for leverandørrevisjon, inkludert rutiner og beskrivelser av dette i Felleskjøpet.

2

Formalisere avtale med tredjeparts-leverandør for å samle ytterligere informasjon til vår leverandørkjeden, som et supplement til SRM.

En leverandør for datadrevet leverandørinnsikt- verktøy for å hjelpe oss med kontinuerlig forbedring av miljø, sosiale forhold og styresett. Dette også for å erstatte vårt egenutviklet risikovurderingssystem.

3

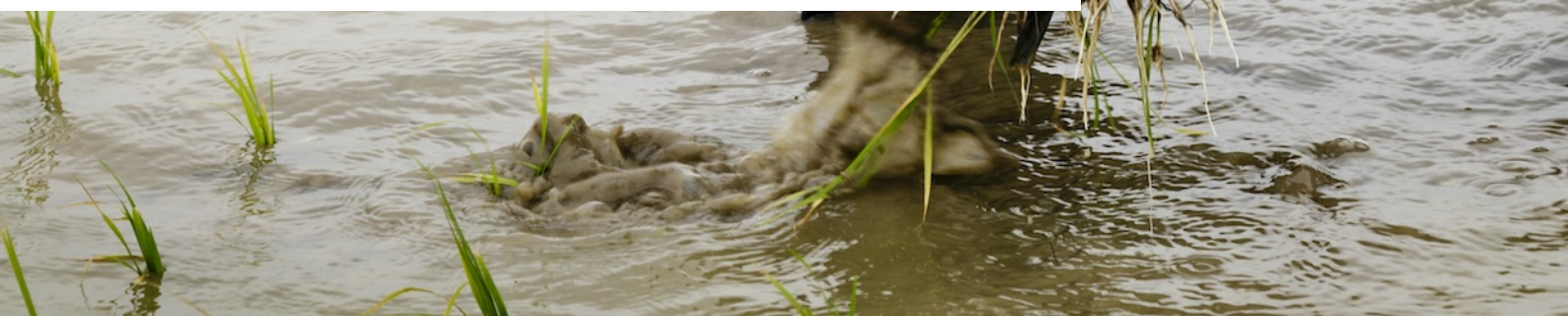
Få på plass en leverandør pre-kvalifisering prosedyre før nye leverandører kan benyttes i Felleskjøpet.

1

Forankring av bærekraft i virksomheten

Forankring av ansvarlighet knyttet til bærekraftig forretningspraksis i virksomheten handler om å ha strategier, planer, relevante policyer og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger som er vedtatt av ledelsen. Disse bør omfatte hele virksomheten, samt virksomhetens leverandørkjede og forretningsforbindelser. Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes, og arbeidet med aktsomhetsvurderinger bør være en integrert del av virksomhetens forretningsdrift. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Policy* for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://www.felleskjopet.no/globalassets/media/dokumenter/hms/policy-for-baerekraftig-forretningspraksis.pdf> og <https://www.felleskjopet.no/for-leverandorer/samfunnsansvar/>

1.A.2 Hva sier virksomheten offentlig om sine forpliktelser til å respektere mennesker, dyr, samfunn, miljø og klima?

Felleskjøpet Agri SA jobber for å ha en bærekraftig forretningspraksis som respekterer mennesker, samfunn og miljø.

Visjonen våre medarbeidere arbeider etter er "Sammen tar vi vare på jorda, dyra og framtida" <https://www.felleskjopet.no/om-felleskjopet/ta-vare-paa/>

Felleskjøpet er en stor leverandør av produkter og kunnskap om hvordan dyrke jord og holde dyr, til både bonde og forbrukermarkedet. Felleskjøpet er også en stor innkjøper av råvarer og produkter fra mange leverandører over hele verden. Dette gjør bærekraftig handel til et vesentlig tema for Felleskjøpet, og vi har satt oss klare mål innenfor området.

Felleskjøpet anser bærekraftig forretningspraksis som en forutsetning for bærekraftig utvikling, som innebærer at dagens generasjoner får dekket sine behov uten å ødelegge framtidige generasjoners mulighet til å få dekket sine. Felleskjøpets hovedmål er å bidra til å styrke medlemmenes økonomi på kort og lang sikt. Det innebærer å sikre bondens økonomi gjennom å drive en bærekraftig forretningspraksis.

Vi forplikter oss også, gjennom vårt medlemskap i Etisk handel Norge, å jobbe aktivt med aktsomhetsvurderinger. Aktsomhetsvurderinger er en risikobasert tilnærming til å respektere og ivareta mennesker, samfunn og miljø i vår egen virksomhet og i hele leverandørkjeden. Vi forventer at våre leverandører og samarbeidspartnere følger samme tilnærming.

Bærekraftig innkjøp innebærer å ha sterkt fokus på miljø, langsiktig økonomisk vekst og sosial utvikling. Felleskjøpet Agris leverandører skal forplikte seg til å sikre bærekraftige leveranser gjennom systematisk arbeid i hele verdikjeden.

1.A.3 Hvordan er policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Retningslinjer for bærekraftig forretningspraksis er utarbeidet av Konserninnkjøp. Den er forankret i konsernledelse, vedtatt i styret og lagret i styringssystemet.

Vi har i løpet av 2023 sørget for at dokumenter som ligger ut på <https://www.felleskjopet.no/for-leverandorer/> er lenket opp mot vårt styringssystem for dokumenter, det betyr at alltid siste godkjente versjon av dokumentene ligger tilgjengelig for leverandørene.

Geir Flesvig, Seniorrådgiver Konserninnkjøp har hatt ansvaret for medlemskapet i Etisk handel Norge i rapporteringsåret, sammen med Sjef Konserninnkjøp og avdelingen for Bærekraft og Grønn Konkurranseskraft.

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger organisert i virksomheten, forankret i interne retningslinjer og rutiner og hvorfor?

Ansvar for overordnet aktsomhetsvurderinger i Felleskjøpet Agri SA er lagt til Konsernninnkjøp. Ansvar for oppdatert og korrekt leverandørinformasjon er i Felleskjøpet lagt til Leverandøransvarlig / leverandøreier. Leverandøransvarlig er produktsjefer og kategorisjefer i divisjonene Landbruk, Detaljhandel og Maskin, i tillegg til Innkjøpsjefer/Innkjøps-ledere i Konsernninnkjøp og Råvareinnkjøp.

Arbeidet med bærekraft i leverandørkjedene eies av Konsernninnkjøp. Sjef for Konsernninnkjøp og Seniorrådgiver har blant annet ansvar for å drive arbeidet med kartlegging og identifisering av risiko i våre leverandørkjeder i rapporteringsåret. Seniorrådgiver er også medlemskontakt og ansvarlig for rapporteringen og framdriften i arbeidet med Etisk handel Norge.

Leder Bærekraft og Grønn Forretningsutviklingsutvikling har et overordnet ansvar for Felleskjøpets bærekraftsarbeid. Arbeidet gjøres i samarbeid med forretningsdivisjonene.

Arbeidet med miljø og kvalitet sertifisering i henhold til ISO standard, drives av HMSK avdelingen som ledes av HMS og Kvalitetssjef og kvalitetsrådgivere.

1.B.2 Hvordan blir betydningen av virksomhetens aktsomhetsvurderinger konkretisert og tydeliggjort for de ansatte gjennom stillingsbeskrivelse (eller lignende), arbeidsoppgaver og incentivordninger?

Relevante ansatte har aktsomhetsvurderinger som en del av sine konkrete arbeidsoppgaver. KPIene blir gjennomgått med nærmeste leder. I løpet av 2023 har vi etablert en PowerBi rapport som sporer utvikling i SRM, dette er det verktøy som ledere for leverandøriere har fått tilgang til. Vi ser behovet for økt bevisstgjøring og ytterligere opplæring av leverandøriere i løpet av 2024.

1.B.3 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre arbeidet med aktsomhetsvurderinger?

Eksempler på aktivitet gjennomført i løpet av 2023:

- Vi har hatt møter med datterselskapene
- Forberedende møter ang. CSRD
- Erfaringsutveksling møter med to eksterne firma som har kommet langt på dette området.
- Intern informasjon om redegjørelsen Åpenhetsloven
- Innsia, ny intranett med mye informasjon fra Konsernninnkjøp
- Workshop vesentlighetsanalyse
- Oppstart Innkjøpslederprogrammet
- Bærekraftsskolen, som web-basert opplæring
- SRM prosjektgruppe

Det henvises til Etiske retningslinjer i Personalhåndboka og alle ansatte skal skrive under på at de har lest og forstått innholdet i den.

Vi vurderer kontinuerlig opplæringsbehov for å øke kunnskap og kompetanse på aktsomhetsvurderinger.

1.C. Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn, dyr og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

Felleskjøpets bærekraftsarbeid består av fire hovedområder.

1. Bedre gårdsdrift

Felleskjøpet Agri sin viktigste oppgave er å gjøre bonden i bedre stand til å holde dyr og dyrke jord ved å ta i bruk ny teknologi, forbedre driften og utnytte gårdens ressurser bedre. Målet er bidra til mer enn 30 prosent lavere utslipp fra kua innen 2030, øke andelen norske råvarer i fôrrasjonen fra 82 prosent, og bidra til at melk kan produseres med minst 95 prosent norske råvarer.

2. Mer bærekraftig handel

Vi skal stille nye krav til produkter og løsninger fra våre leverandører, og slik sikre økt bærekraft i leverandørkjedene. Felleskjøpet Agri skal utvikle og tilby mer bærekraftige produktene, tjenestene og konseptene innenfor urbant landbruk, hage, uterom og kjæledyr. Innen 2030 skal 100 prosent av småmaskiner som selges til hus og hage, være elektriske.

3. Sirkulærindustri og klimakutt i egen drift

I fremtiden må vi produsere mat, fôr, materialer og energi mer bærekraftig og med mindre utslipp av klimagasser. Felleskjøpet Agri sin rolle som produsent av jord og fôr, samt leverandør av gjødsel, gjør sirkulærindustri til et vesentlig bærekrafttema for Felleskjøpet Agri. Vårt mål er å ha 1 milliard kroner i lønnsom omsetning på sirkulære produkter innen 2030 og å redusere klimagassutslippene i egen drift med 50 prosent innen 2030.

4. Våre medarbeidere

Felleskjøpet Agri sin viktigste ressurs er våre medarbeidere. Kjerneverdiene våre er trygg hverdag, handlekraft, engasjement, kompetanse og kvalitet. HR-strategien bygger på fire områder; ledelse, kompetanse, kultur og bærekraft. I bærekraftsrapporten rapporteres det på helse, miljø og sikkerhet (HMS), kompetanse, samt likestilling, mangfold og likebehandling.

I forbindelse med utvikling av ny konsernstrategi, ble det utviklet en ny visjon: «Sammen tar vi vare på jorda, dyra og framtida». Den nye visjonen ble tatt i bruk i 2022 og preger markedskommunikasjon med det nye kommunikasjons-konseptet «Ta vare på». Tilbakemeldingene tyder på at vi har truffet en nerve, både hos ansatte, eiere og i samfunnet ellers. Det er målet vårt, vi ønsker å løfte fram landbruket og bonden, og vise fram de gode og ekte historiene.

Hovedpunktene i Felleskjøpets bærekraftsstrategi er tilgjengelig på <https://www.felleskjopet.no/barekraft/>

1.C.2 Hvordan følges virksomhetens strategier og planer for å være ansvarlig og bærekraftig opp av ledelse og styre?

Det blir jevnlig orientert om bærekraftsarbeidet i styret. I tillegg har konsernledelsen to bærekraftsdager og to dager med ledelsens gjennomgang. I ledelsens gjennomgang er fokus på ytre miljø, HMS og kvalitet. Formålet med både bærekraftsdagene og ledelsens gjennomgang er å gå gjennom fremdrift, status og måloppnåelse.

Felleskjøpet rapporterer med referanse til GRI-standarden. Bærekraftsrapporten er integrert i årsrapporten. Etisk Handel Norge rapporten gjennomgås og signeres av styret.

1.D Partnerskap og samarbeid med forretningsforbindelser, spesielt leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med forretningsforbindelser, spesielt i leverandørkjeden?

Felleskjøpet Agri skal jobbe systematisk med bærekraft i hele verdikjeden, og legge vekt på økt åpenhet og sporbarhet. Vi peker på tiltak innenfor transparens, leverandørdialog, miljøsertifisering og emballasje for å nå målene. I Felleskjøpet Agri er det mål å redusere antall leverandører, for å forenkle og forbedre driften, samt sikre bedre kontroll med leverandører og verdikjeder.

Retningslinjer for etisk handel/ bærekraftig forretningspraksiser med som vedlegg i alle leverandøravtaler. Alle leverandører må bekrefte og skrive under på den. Disse retningslinjene blir gjennomgått under revisjoner.

Leverandørrevisjoner fra f.eks. råvareleverandører er organisert slik :

Innkjøpsgruppen for råvarer tar utgangspunkt i overordnet prosedyre for kvalitetsrevisjon (dokument i kvalitetssystemet).

Det settes opp en revisjonsplan to ganger pr år. Her blir revisjonsplan revidert ut fra flere kriterier, eksempelvis:

- Råvaretilgang
- Kontrakter
- Potensielt nye leverandører
- Potensielt brudd på menneskerettigheter
- Problemlleverandører

Felleskjøpets policy er at alle leverandører skal være godkjent. En godkjenningssprosess i forbindelse med råvareinnkjøp er at leverandøren må innfri en del krav som er forankret i

- Myndighetskrav, eks förvareforskriften
- Våre etiske retningslinjer / bærekraftig forretningspraksis inkludert HMS
- Kvalitetsspesifikasjoner og leveringsdyktighet

Felleskjøpet vurderer revisjonsresultatet av leverandøren. Revisjonen kan ha tre utfall:

- Godkjent
- Til observasjon: Her går handel som vanlig inntil rapport er lukket av leverandør og vi kan endre status til godkjent. I noen tilfeller gjennomfører vi en oppfølgingsrevisjon for å verifisere at leverandør har gjennomført kritiske tiltak.
- Ikke godkjent: Handelen stopper, ingen kontraktsfornyelser.

Felleskjøpet Agri samarbeider også med Felleskjøpet Rogaland og Agder ved at vi kjører fellesrevisjoner på leverandører vi har felles.

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Vi har i rapporteringsåret hatt mye fokus på SRM, erfaringer fra tiden med Aksomhetsvurdering og bærekraftig forretningspraksis er at vi må sørge for oppdatert og korrekt leverandørinformasjon (Felleskjøpet leverandøreier, kontaktinformasjon leverandør, land og avtale m.m.)

Vi har gjort ytterligere prioriteringer av strategiske områder også i leverandørkjeden, med fokus på kritiske råvarer.

Vi har bevisstgjort alle som er leverandøreier på ansvaret dette betyr, at det er leverandøreier som er ansvarlig for å ajourføre leverandørinformasjon i SRM. Vi har også funnet ut at vi trenger en tredjepartsleverandør for leverandør compliance.

En god/ bedre pre-kvalifisering av nye leverandører må på plass i løpet av 2024.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning/ skade, på mennesker, dyr, samfunn og miljø, inkludert i leverandørkjeden og gjennom forretningsforbindelser. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av interessenter, spesielt påvirkede parter, er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.1 List opp virksomhetens faktiske negative konsekvenser og/eller prioriterte vesentlig risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Merk at de prioriterte risikoene dere lister opp i tabellen under vil bli overført til trinn 3 av denne rapporten, hvor dere vil bli bedt om å besvare hvordan dere arbeider med å stanse, forebygge eller redusere den negative påvirkningen.

Prioritert negativ påvirkning / skade	Relatert tema	Geografi
Risiko knyttet til førråvarer	Marginaliserte befolkningsgrupper Miljø Utslipp Drivhusgasser	Brasil Indonesia
Risiko knyttet til anstendig arbeidsforhold og menneskerettigheter i høyrisikoland.	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Lønn Arbeidstid	De Forente Arabiske Emirater Bulgaria Brasil Kina Ungarn Litauen Latvia Malaysia Polen
Bransjerisiko, knyttet til transport og renhold	Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid	Norge Sverige
Risiko knyttet til miljø, utslipp og klima	Miljø Drivhusgasser Avfall	Norge

Førråvarer utgjør en viktig del av Felleskjøpet sin virksomhet og vi planlegger derfor et arbeid på dette i 2024.

Risiko knyttet til anstendig arbeidsforhold og menneskerettigheter, vi planlegger derfor et arbeid på dette i 2024

spesielt knyttet til detaljhandel.

Bransjerisiko, som en del av aktsomhetsvurderingen har vi begynt jobben med å sette fokus på norsk bedrifter også, da brorparten av leverandørene nettopp holder til i Norge

Miljø og klima risiko, her jobbes det kontinuerlig og videre arbeid er høyt prioritert.

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, DYR, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.2 Beskriv: a) virksomhetens rutiner for kartlegging og identifisering av risiko og hvordan den negative påvirkningen/skaden ble identifisert og prioritert i denne perioden. b) eventuelle deler av virksomheten som ikke er dekket i denne rapporteringen (produktgrupper, egne produkter, avdelinger eller lignende) og hvorfor dere har valgt å ikke prioritere disse i det videre arbeidet; c) hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med; d) om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

a) <https://www.felleskjopet.no/globalassets/for-leverandoerer/baerekraft-og-samfunnsansvar/aapenhetsloven--guide-for-aktsomhetsvurderinger.pdf>

b) ikke valgt å ekskludere noen grupper

c) <https://www.transparency.org/en/cpi/2023> , <https://epi.yale.edu/downloads> , <https://www.globalrightsindex.org/en/2023/countries>

d) vi opplever dessverre manglende grunndata på leverandørkortet i SRM. Sedex e.l. og K24 / Masterdata prosjektet skal i løpet av 2024 hjelpe oss med å få opp kvaliteten betydelig.

Til grunn for Felleskjøpet Agri sine prioriteringer i bærekraftsarbeidet ligger en analyse av de mest vesentlige bærekrafttemaene.

Det er i 2023 gjennomført en dobbelt vesentlighetsanalyse

Fôrråvarer, menneskerettigheter, samt klima- og miljøkrav til leverandører og samarbeidspartnere er vesentlige aspekter som faller inn under innkjøpsavdelingens ansvar. Emballasje og avfall faller også inn under innkjøpsavdelingens ansvarsområde.

Innkjøpsavdelingen har et eget risiko kartleggingsverktøy til bruk i kartlegging og prioritering av risiko i leverandørkjeden. Systemet er et egenutviklet risikokartleggingsystem som er utviklet med bruk av godkjente kilder i Etisk handel Norge (ITUC, The US Department of Labour, US State Department, Transparency International og Environmental Performance Index). Systemet er også utviklet i samarbeid med vår tidligere veileder fra Etisk handel Norge. Resultatene fra risikokartleggingsverktøyet danner grunnlaget for hvilke leverandører man skal prioritere i revisjonsarbeidet. Nytt rammeverk for leverandørrevisjon blir implementert i løpet av 2024.

Verktøyet tar også for seg landet i hjemadressen til leverandøren og scorer det ut fra fire parametre; Mulighet for fagorganisering (Kilde: ITUC), tilfeller av tvangs- eller barnearbeid (Kilde: US Department of Labour), grad av korrupsjon i landet (Kilde: Transparency International) og til slutt miljørisiko (Kilde: Environmental Performance Index).

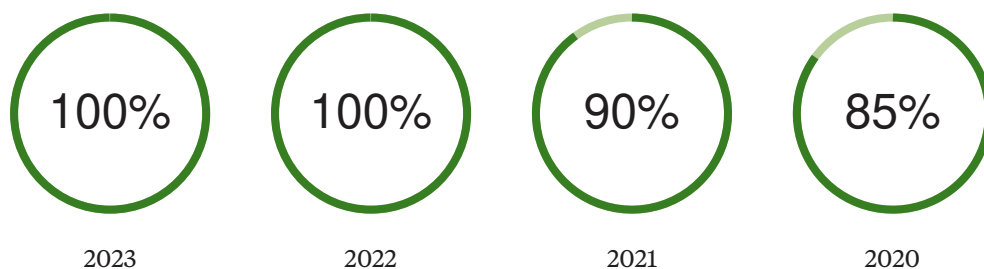
Deretter tar verktøyet for seg varekategorien og scorer kategorien/bransje ut fra et scoringssystem som har brukt Difis høyrisikoliste og Etisk handel Norge som kilde.

Fordi det er svakheter i dataene som viser hvilket land leverandøren har hjemmeadresse, har vi lagt til en mulighet for å legge inn land i leverandørkjeden. Det kan være en importør eller en mellombedrift som vi handler fra som igjen har underleverandører. Leverandørene som er identifisert med høy risiko basert på parametrene over, må gjennomgå en mer omfattende analyse for å finne eksakt hvilke land som inngår i produksjonskjeden. Landene i leverandørkjeden blir scoret ut fra samme datakilde som land i adressefeltet.

Alle disse scorene måles og skal gi en prioritert risikoliste. Disse settes sammen med innkjøpsvolum for å kunne prioritere de leverandørene hvor vi kjøper mye og som samtidig har høy risiko. Leverandører med høy risiko blir analysert mer i detalj. Det kan gjøres ved å snakke med interessenter eller gjennomføre sosiale revisjoner.

Indikator

Andel leverandører som er risikovurdert

Vi har gjort risikovurdering av alle leverandører i SRM, det gjenstår arbeid med detaljert risikovurdering av leverandører vurdert til å ha potensiell risiko for brudd på menneskerettigheter

Leverandører med potensiell risiko for brudd på menneskerettigheter

2023: 183

2022: 160

Som i fjor skal leverandørene gjennom en videre aktsomhetsvurdering. Vi kartlegger, forebygger, gjøre rede for og følge opp hvordan faktiske og potensielle negative konsekvenser av virksomheten skal håndteres.

Konkrete eksempler: hvis det ikke ligger til grunn avtale med Felleskjøpet avtalemale og vedlegg, så skal vi prioritere å få på plass dette, vi kan sende ut spørreundersøkelse, og vi kan eventuell gjøre en fysisk leverandørrevisjon. Hvis vi avdekker potensielle negative konsekvenser så skal vi hjelpe leverandørene med å utbedre disse. Noen ganger må det også vurderes å bytte leverandør.

Hvis vi får på plass en løsning gjennom feks. Sedex skal alle disse leverandørene gjennom en detaljert vurdering i databasen deres, med SMETA oppfølging og gjennomføring av videre løp satt av Sedex.

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE

2.A.3 Beskriv annen negativ påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø som ble identifisert i kartleggingen i egen virksomhet, leverandørkjeden eller hos forretningsforbindelser i rapporteringsåret og hvordan disse er håndtert

Felleskjøpet har som en stor innkjøper av råvarer, spesielt innkjøp knyttet til Egypt, Belarus og India stor/medium risiko knyttet til anstendige arbeidsforhold herunder nok hvile og vann til arbeidere. Dette vil følges opp løpende. (legger ved revisjonsprogram og rapport for å dokumentere prosessen)

A woman in a blue lab coat and cap is shown in profile, looking down at a laptop in a laboratory setting. Other people in similar attire are visible in the background, working at their stations. The scene is brightly lit with overhead fluorescent lights.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte. Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres. Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stanse, forebygge eller redusere

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, dyr, samfunn og miljø:

Prioritert negativ påvirkning/skade	Risiko knyttet til forråvarer
Overordnet mål :	Innkjøp av forråvarer utgjør en stor andel av Felleskjøpets totale innkjøp, det er et overordnet mål at det skal gjøres i tråd med menneskerettigheter, anstendig arbeidsforhold og uten skade på miljø.
Status :	Under kontinuerlig arbeid
Mål i rapporteringsåret :	Leverandører av råvarer til kraftfôrproduksjon bes oppgi sitt CO ₂ -fottavtrykk. Det gjør at Felleskjøpet kan oppgi det totale CO ₂ -avtrykket til kraftfôret vi selger. Målet er at dette avtrykket reduseres gradvis. blant annet utvikle og tilby kortreist og bærekraftig kjæledyrfôr som i hovedsak baseres på nordiske høykvalitetsråvarer

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Klimakrav og karbonavtrykk i dialog med leverandører.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

I 2022 lanserte vi Nye Appetitt, vårt eget produserte kjæledyrfôr. Andelen norske råvarer er økt til 80-85 prosent og emballasjen består nå av 100 prosent resirkulerbar plast. Andelen sirkulære råvarer i egne merkevarer varierer, men var i 2022 i gjennomsnitt 44 prosent. I 2023 økte andelen sirkulære råvarer til 57 prosent.

Vi har fortsatt arbeidet i 2023 med å finne produkter av mer bærekraftige materialer, men opplever at kundene er mindre opptatt av trenden når de skal betale for varene og de koster mer.

I 2024 skal vi ha fokus på risiko knyttet til menneskerettighet og anstendig arbeidsforhold i verdikjeden for forråvarer

Prioritert negativ påvirkning/skade	Risiko knyttet til anstendig arbeidsforhold og menneskerettigheter i høyrisikoland.
Overordnet mål :	Redusere påvirkning på mennesker og samfunn i strategisk utvalgte innkjøp. Jobber for at ansatte i vår leverandørkjede ikke skal oppleve brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter.
Status :	Under arbeid
Mål i rapporteringsåret :	En robust innkjøpsprosess og retningslinjer knyttet til innkjøp av tekstiler - avslutte og konkludere arbeidet som startet høsten 2022

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Det har i rapporteringsåret 2023 blitt jobbet med en ny innkjøpsavtale på tekstil. Som ferdigstilles i begynnelsen av 2024. <https://www.felleskjøpet.no/presse/pressemeldinger/felleskjoepet-agri-og-wenaas-workwear-inngaar-avtale/>

Aktsomhetsvurdering av hele leverandørmassen

Det er oppretter en prosjektgruppe for å øke datakvaliteten på vår leverandørinformasjon.

Vi vil jobbe for å styrke åpenhet og transparens i leverandørkjeder for å sikre opprinnelsen og bærekraften til produktene vi kjøper og selger.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Innkjøpsprosessen fortsetter, trekker med oss lærdom fra denne prosessen inn i andre strategiske innkjøpsprosesser.

Generelt færre leverandører og god pre-kvalifisering av nye, gjøre det enklere for oss å jobbe mer proaktivt i tiden fremover.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Bransjerisiko, knyttet til transport og renhold
Overordnet mål :	Følge Skatteetatens undersøkelse om Etterlevelse, Rapportering og Oppdagelsesrisiko (SERO) Konsernet Felleskjøpet ønsker at alle enheter inkludert datterselskap skal se på sine verdikjeder og avtaler for å se om det er noen synergier / gevinster som kan ta ut opp mot konsernavtaler.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Kartlegge hvilke bransjer i Norden der det kan være risiko innen arbeidsforhold, lønnsvilkår, oppholds- eller arbeidstillatelse og svart arbeid. (den største andelen av våre leverandører er i dette markedet)

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Standardisere våre anskaffelser av produkter og tjenester på færre leverandører.
 Felleskjøpet Agri skal være ledende produsent og tilbyder av sirkulære og bærekraftige jord- og gjødselprodukter og dyrkingssubstrater innenfor alle markedssegmenter i Norden.
 Felleskjøpet Agri har et omfattende transportbehov med en samlet årlig kostnad i størrelsesorden 1,3 milliarder kroner. Styret vedtok i september å investere i en ny løsning for planlegging og styring av transporten som er ferdig integrert med IT-systemet som er under innføring i konsernet. Løsningen erstatter flere tidligere systemer, vil være mer effektiv og bidrar til økt konkurransedyktighet i fremtiden. Løsningen vil bli innført i 2024.
 Transport avtalene er organisert slik at våre datterselskap kan inkluderes i disse, et prosjekt som starter i 2023 jobber konkret med å se om hovedavtaler som skal benyttes av hele organisasjonen, dette arbeidet videreføres videre i 2024.

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Skatteetaten utfører en undersøkelse om Etterlevelse, Rapportering og Oppdagelsesrisiko (SERO)
 Undersøkelsen inneholder en oversikt over utbredelse av arbeidskriminalitet pr bransjegruppe.
 Konsernet jobber kontinuerlig med frakt, fraktleverandører, frakt løsninger som bulk, stykkgoods, båt, ekspress og levert hjem
 I 2023 startet vi med å utarbeide ny avtalemal for våre transportører, hvor vi sikrer at transportørene tar nødvendige grep for å oppnå 55 prosent reduksjon av klimagassutslipp innen 2030.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Risiko knyttet til miljø, utslipp og klima
Overordnet mål :	Felleskjøpet skal ha minst mulig avtrykk på klima og miljø
Status :	Under kontinuerlig arbeid
Mål i rapporteringsåret :	Felleskjøpet Agri er Norges største produsent av kraftfôr, og vårt datterselskap Nelson Garden er Norges største produsent av jordprodukter til konsumentmarkedet. Fremover skal vi utvikle vår industri til å produsere enda mer bærekraftige, klimasmarte og sirkulære fôr-, jord- og gjødselprodukter.

Beskriv iverksatte eller planlagte tiltak for å stanse eller begrense negative konsekvenser og begrunnelse for tiltaket/tiltakene :

Innenfor kjøledyr (egne merker), torvfrie/sirkulære jordprodukter, gjødsel og landbruksplast har vi mål om å øke sirkulær omsetning fra 120 til 230 millioner kroner i perioden 2023-2025. I 2023 økte salget til 175 millioner kroner, og skyldes både økt andel sirkulære råvarer, økt salg og prisstigning. I 2024 vil vi jobbe videre med å kartlegge sirkulær omsetning i tråd med det nye bærekraftsrapporteringsdirektivet (CSRD).

Beskriv faktiske eller forventede resultater av tiltaket beskrevet over, samt mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Felleskjøpet inngikk i september 2023 en samarbeidsavtale med returselskapet Norsirk med mål om å gjenvinne mer landbruksplast på en måte som gjør den anvendelig i produksjonen av ny landbruksplast. Allerede blir 85 prosent av landbruksplasten som selges gjennom Felleskjøpet samlet inn, men Felleskjøpet ønsker å øke andelen ved å gjøre det enklere for bonden og etablere mer bærekraftige transportrutiner. Eksisterende ordninger for innsamling skal videreutvikles sammen med ny samarbeidspartner Norsirk.

Andre tiltak for å håndtere negativ påvirkning/skade:

Beskriv virksomhetens tverrgående tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning/ skade på mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Bærekraftstrategien inneholder fire prioriterte områder der negativ påvirkning skal reduseres. Leverandører av råvarer til kraftfôrproduksjon bes oppgi sitt CO₂-fottavtrykk. Det gjør at Felleskjøpet kan oppgi det totale CO₂-avtrykket til kraftfôret vi selger. Målet er at dette avtrykket reduseres gradvis.

Felleskjøpet Agri har etablert et pilotprosjekt med mål om å gjøre innsamlingen av landbruksplast bedre og billigere, og derigjennom bidra til 100 prosent innsamling og skape et sirkulært kretsløp for landbruksplast.

Felleskjøpet Agri skal utvikle og tilby de mest bærekraftige produktene, tjenestene og konseptene innenfor urbant landbruk, hage, uterom og kjæledyr. Innen 2030 skal 100 prosent av småmaskiner som selges til hus og hage, være elektriske. Bærekraftstrategien peker på tiltak innenfor krav til leverandør og flere bærekraftige produkter, urbant landbruk og grønne byrom, elektriske småmaskiner og kjæledyrfôr.

I 2023 prioriterte vi sju temaer med fokus på bærekraft i vår markedskommunikasjon. Fordelt ut over hele året har vi løftet frem gjenbruksplast, dyrking, pollinering, vannforbruk, kompostering, kjæledyrfôr med høy andel norske og sirkulære råvarer samt torvfri jord. Pollinering og vannforbruk ble videreført fra 2022. Vi ser en positiv utvikling innenfor alle områdene. I tillegg har vi i 2023 gjennomført 44 forbedringstiltak innenfor kategori og produkt i Norge og Sverige

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

To tredeler av Felleskjøpet Agri sine klimagassutslipp kommer fra transport og en tredel kommer fra korntørking og produksjon av kraftfôr. Felleskjøpet Agri sitt mål er å redusere klimagassutslippene i egen drift med minst 50 prosent innen 2030.

Felleskjøpet Agri har de siste årene gjennomført en rekke tiltak for å erstatte fossil energi med fornybar energi i egen industri og til oppvarming bygg.

Vi har hatt stort fokus på prosjektet/ konkurransen "Fang energi tyven", har har vi ved flere lokasjoner sett store forbedringer feks. Alta der resultatet ble et forbruk i 2023 på 180 000 kwh som er en reduksjon på 60 000 kw/h fra 2021. Altså en reduksjon på 25%. Veien vider, for å gi alle en bedre innsikt i eget energiforbruk ser vi nå på hvordan vi kan presentere gode og enkle rapporter til hver avdeling så man blir i stand til å følge med på eget energiforbruk. Vi håper å ha dette klart for publisering i løpet av første kvartal.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Felleskjøpet vurderer hele tiden sin innkjøpspraksis for å sikre at den ikke legger ekstra vekt på mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden. Vi har blant annet tilpasset våre standard vedlegg til avtaler i henhold til åpenhetsloven.

Vi tilstreber å ha langsiktige leverandørforhold som sikrer at leverandørene er godt kjent med våre krav og samtidig også kan følges opp kontinuerlig. I råvareinnkjøp så tilstreber vi å knytte oss til bransjesamarbeid som sikrer god påvirkningskraft og samtidig tilstrekkelige ressurser til å ivareta leverandøroppfølgingen.

ABC-klassifisering av våre leverandører, gir oss en rask oversikt over hvilke leverandører som er: (A) Strategisk viktig og partnerskap-orientert leverandør med høy finansiell innvirkning, (B) Volumorientert leverandør som påvirker bunnlinjen. Kan konkurranseutsettes, og (C) Leverandører med lav kompleksitet som løpende kan erstattes eller konkurranseutsettes.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Felleskjøpet har sluttet seg til FNs New York-erklæring mot avskogning og rapporterer årlig på fremdrift. Vi har også felles policy sammen med Denofa og forbransjen i Norge avskogingsfri soya (denne ligger vedlagt).

Vi er også partner i "Initiativ for bruk av bærekraftig palmeolje i norsk kraftförindustri". Målet er at palmeoljen skal være sertifisert i henhold til kriteriene i Roundtbale on Sustainable Palm Oil. Felleskjøpet bruker palmeolje og oljepalmeprodukter som er sertifisert "RSPO-segregated" (vedlagt ligger oppdatering Initiativ for bruk av bærekraftig palmeolje).

Vi har i løpet av året hatt møter med PEFC Norge, vi også begynt å samle inn sertifikater (PPEFC og FSA) fra emballasjeleverandørene våre, men foreløpig ikke fått dette inn som en standard rutine og oppfølgingspunkt mot alle våre leverandører. Vi har også inkludert setningen "Spesifikt skal alt trevirke og trebaserte produkter være fra dokumentert lovlig og bærekraftig kilder, f.eks. gjennom tredjepart sertifiseringssystemer." i vårt bærekraftig forretningspraksis dokument.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Fri fagorganisering og kollektive forhandlinger er del av prinsippene for bærekraftig forretningspraksis (Code of Conduct), som gjennomgås ved alle revisjoner. Denne ligger også til grunn for signering av alle nye avtaler

3.B.6 Bidrag til utvikling, kompetanseheving og opplæring internt og av leverandører og arbeidere i leverandørkjeden

Vi informerer ved alle revisjoner om Felleskjøpets medlemskap i Etisk handel Norge - herunder retningslinjer for bærekraftig forretningspraksis og prinsipper for bærekraftig forretningspraksis (Code of Conduct).

Med den nye åpenhetsloven som trådte i kraft i 2022, øker fokuset på interessenter i leverandørkjeden ytterligere. Vi gjennomførte 4 internkurs på dette tema. Nå trapper vi opp arbeidet med kartlegging og risikovurdering av sosial bærekraft i leverandørkjeden.

I 2024 skal vi fullføre vårt prosjekt for å få på plass felles rammeverk for leverandørrevisjoner. Kriterier for hvilke leverandør som skal revideres, hvilke revisjons punkter, oppfølging og rutiner m.m.

3.B.7 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Vi har nulltoleranse for alle former for korrupsjon. Vi vil følge gjeldende lovgivning knyttet til antikorrupsjon, og jobber aktivt for å sikre at dette ikke forekommer i våre forretningsaktiviteter. Vi ser mange fordelene ved konkurranse, og vi vil alltid konkurrere på en rettferdig og etisk forsvarlig måte, både i forhold til konkurrenter, kunder og leverandører.

Skal i løpet av 2024 jobbe med å implementere rutiner og oppdatere avtale maler/dokumenter slik at vi også fanger opp hvitvasking.

<https://www.felleskjopet.no/for-leverandorer/samfunnsansvar/>

3.B.8 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø

I revisjonene foretatt i 2023, har vi også informert om Felleskjøpets bærekraftsstrategi og på karbonavtrykk, samt fremtidige krav til våre leverandører på disse områdene.

Vi jobber med flere av våre store leverandører om muligheten til å få gode Co2 regnskap/ rapporter på produkter og tjenester vi kjøper fra dem.

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåking av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger. Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre. Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåkning og evaluering

4.A.1 Beskriv a) hvem som har ansvar for å overvåke effekten og resultatene av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis, b) hvem som har ansvar for å evaluere virksomhetens implementering og arbeid med aktsomhetsvurderinger, og hvordan evalueringen gjennomføres i praksis:

Konserninnkjøp har ansvar for å overvåke effekten av tiltak. Skal være bindeleddet mellom Felleskjøpet Agri og vår leverandørkjede sammen med produkt/ kategorisjefer. (her skiller vi på Felles varer og tjenester og Strategiske varer og tjenester)

Konserninnkjøp er organisert under Konserndirektør Drift og Utvikling.

Der det oppdages negative effekter i leverandørkjeden, har Leverandøransvarlig ansvar for oppfølging.

<https://www.felleskjopet.no/globalassets/for-leverandoerer/baerekraft-og-samfunnsansvar/aapenhetsloven--guide-for-aktsomhetsvurderinger.pdf>

4.A.2 Beskriv hvordan dere sannsynliggjør at virksomhetens tiltak for å identifisere, forebygge og redusere negativ påvirkning faktisk fungerer

Felleskjøpet har i løpet av 2023 gjennomført 21 revisjoner. I disse revisjonene har vi i noen tilfeller avdekket negative effekter. I de tilfeller er det iverksatt tiltak for redusere de negative effektene. Det viser at det nye risikokartleggingssystemet fungerer, ettersom det peker ut kandidater for revisjon der risikoen er størst risiko.

Det positive vi ser er at flere leverandører rapporterer (Årsrapporter) på bærekraft og på Åpenhetsloven som nå er på vei inn i internasjonalt regelverk. Eksempler på dette er bla. leverandører av Soyabønner og Kunstgjødsel. Flere selskaper har formalisert sine etiske retningslinjer(CoC). Gir derfor ikke så ofte lenger anbefalinger om at dette etableres. Så det er en positiv fremgang.

Bærekraftige fôr råvarer:

Felleskjøpet Agri jobber for å øke produksjonen og bruken av kortreiste norske og bærekraftig produserte fôr-råvarer. Vi jobber både for mer og bedre grovfôr, korn og proteinvekster. Samtidig er vi i dag avhengig av å importere råvarer for å dekke behovet til de ulike husdyrproduksjonene. For de råvarene vi importerer stiller vi strenge krav.

Felleskjøpet Agri bruker utelukkende bærekraftig, avskogingsfri soya og palme både i direkteimport og indirekte import.

Alt soyamel Felleskjøpet Agri bruker, har full sporbarhet tilbake til produsent, er fri for genmodifiserte organismer (GMO-fri) og er bærekraftsertifisert av Proterra. Soyamelet vi bruker kommer ikke fra områder som er avskoget etter 2008. Felleskjøpet bruker kun soyamel fra norsk leverandør, leverandøren bruker soyabønner fra Brasil, USA, Canada og Polen.

Andelen soya i Felleskjøpet Agri sitt kraftfôr redusert fra 13 prosent til knapt 5 prosent fra 2010 til 2022. Andelen har nå flatet ut, og var 4,9 % i 2023.

I EU og Storbritannia/ UK ligger andel soya i gjennomsnitt på litt over 18 prosent for 2022, årsaken til at de ligger så mye høyere, kan skyldes at de har mye mere proteinkonsentrater, men i Norge har vi stort sett ferdig kraftfôr.

Felleskjøpet Agri kjøper palmefett via europeiske videreforedlere. Råvarene kommer fra Indonesia, Malaysia og Thailand.

Felleskjøpet Agri sluttet seg i 2014 til FNs New York-erklæring mot avskoging. Felleskjøpet Agri har siden 2015 hatt en felles policy sammen med leverandør og fôrbransjen i Norge for avskogingsfri soya. Avtalen ble revidert tidlig i 2020 for å sikre mer åpenhet og bedre oppfølging av målene. Felleskjøpet Agri sitt viktigste bidrag er høy tilstedeværelse og påvirkning av produksjon. Leverandøren rapporterer til «The Accountability Framework», i tråd med revidert utgave av det norske initiativet for bærekraftig soya. Denofas rapportering dekker Felleskjøpet Agri sine rapporteringsforpliktelser.

Dyrking av soya og palme kan innebære risiko knyttet til brudd på urfolks rettigheter. Dette har vi jobbet systematisk med siden 2014, og det er ikke risiko knyttet til urfolks rettigheter i Felleskjøpet Agri sin verdikjede for soya og palme.

I desember 2022 kom EU frem til enighet om en forordning om avskoging som innebærer nye krav til aktsomhetsvurderinger.

Forordningen (EUDR) ble vedtatt juni 2023, og trer i kraft fra 2025, og vil bli innlemmet i EØS-avtalen. For Felleskjøpet Agri vil forordningen først og fremst ha konsekvenser for palme. Soya er OK mht EUDR – EU Deforestation regulation, siden vi har full sporbarhet tilbake til produsent på grunn av kravet om GMO frihet. Vi har hatt full sporbarhet for soya siden 1998. Våre fett leverandører jobber med hvordan de, som importører til EU/EEA, skal kunne garantere full sporbarhet for palmefett.

Felleskjøpet Agri deltar i Norsk initiativ for bruk av bærekraftig palmeolje (NISPO), som ledes av NHO. Det rapporteres årlig på forbruk til The European Palm Oil Alliance (EPOA).

Den norske fôrbransjen etablerte i 2014 et eget mål, som en del av NISPO. Dette ble revidert i 2018, og sier at en vil bruke palmeolje som er sertifisert som RSPO-segregert, fra leverandører som har eget sporbart program for å hjelpe småprodusenter, eller direkte støtte utvalgte småprodusenter ved å kjøpe deres RSPO smallholder-sertifikater i et omfang som tilsvarer forbruket i kraftfôrproduksjonen.

Den siste revisjonen ble gjort i samråd med småprodusenter av palmefrukt, møller og representanter fra sivil samfunn som jobber med bærekraftig produksjon av palmeolje (alle i Indonesia).

Felleskjøpet Agri er medlemmer av RSPO og rapporterer årlig til RSPO når det gjelder forbruk av bærekraftig palmeolje, og dekning av såkalte «RSPO Smallholder certificates». Rapporten blir revidert av uavhengig revisor. Felleskjøpet Agri har fjernet palmeolje fra alle kraftfôrblendinger til fjørfe og gris, og i alt økologisk kraftfôr. Vi har også kraftfôr til drøvtyggere uten palmeolje, men det brukes fortsatt da det er viktig for fettinnholdet i melka. Høgt innhold av fett i mjølka er viktig for meieriindustrien som trenger fett til blant annet smør og fløte, og for melkebondens økonomi. Andel palmeolje i Felleskjøpet Agri sitt kraftfôr er i perioden 2013 til 2023 redusert fra 1,2 prosent til 0,8 prosent. Nedgangen skyldes at vi har erstattet palmeolje med animalsk fett fra Norge, og endringer i etterspørselen av kraftfôr.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Virksomheten skal kommunisere offentlig om relevante styringsdokumentet knyttet til aktsomhetsvurderinger, eksempelvis policyer, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, dyr, samfunn og miljø. Kommunikasjonen bør inkludere hvordan risikoen er avdekket og håndtert, samt hvilke effekter man oppnådde av tiltakene/aktivitetene. Etter åpenhetslovens §4 skal virksomheter som er omfattet årlig offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger.

5.A. Kommunisere eksternt

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer med berørte interessenter om håndteringen av negativ påvirkning/skade

Gjennom statusmøter, revisjon og spørreundersøkelse skjema. Felleskjøpet støtter en åpen dialog internt og eksternt ang. eventuelle utfordringer knyttet mot bærekraft og menneskerettigheter.

Verifisere at leverandørene oppfyller Felleskjøpets krav og forventninger til leverandører, produkter og tjenester. Dette inkluderer vurdering av leverandørens kvalitetssystem og verifikasjon av at de leverer trygge råvarer og produkter

<https://www.felleskjopet.no/for-leverandorer/samfunnsansvar/>

5.A.2 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Vi publiserer medlemsrapporten fra Etisk Handel Norge omgående etter den er ferdigstilt. <https://www.felleskjopet.no/for-leverandorer/samfunnsansvar/>

Hovedpunktene i Felleskjøpets bærekraftsstrategi, samt retningslinjer for bærekraftig forretningspraksis er publisert på nettsider. Vi har også en egen landingsside hvor vi forteller om bærekraftsarbeid.

<https://www.felleskjopet.no/barekraft/>

5.A.3 Beskriv virksomhetens rutine for å ivareta og besvare eksterne henvendelser relatert til informasjonskravet pålagt virksomheter under åpenhetsloven.

Vi har bla. etablert en egen nettside på Felleskjøpet hjemmeside med relevant informasjon til vår leverandører: <https://www.felleskjopet.no/for-leverandorer/>

Der finnes bla. kontakt e-post adresse, lovkrav, retningslinjer og guide for aktsomhetsvurderinger

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, dyr, samfunn eller miljø håndteres skaden gjennom å sørge for gjenoppretting, eller samarbeide om gjenoppretting. Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert.

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, dyr, samfunn og miljø

Følgende er beskrevet i våre retningslinjer for bærekraftig forretningspraksis:

Der våre aktiviteter forårsaker eller medvirker til negativ påvirkning på mennesker, samfunn eller miljø skal vi løse problemet, søke å gjenopprette skaden og i ytterste konsekvens avbryte aktiviteten. Der leverandøren er ansvarlig for den negative påvirkningen/skaden er leverandøren også ansvarlig for gjenoppretting.

Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Det har ikke vært noen tilfeller av gjenoppretting i 2023

6.B Sikre tilgang til klagemekanismer

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at ansatte i egen virksomhet og andre interessenter, spesielt påvirkede arbeidere samt lokalsamfunn har tilgang til varslingskanaler og klagemekanismer, når det er aktuelt

Vi oppfordre til gode klagemekanismer hos våre forretningsforbindelser. Gjennom revisjoner stilles det spørsmål om bla. kvalitetssystem, sporbarhet og HMS, vi informere om Policy for bærekraftig forretningspraksis og vårt medlemskap hos Etisk Handel Norge.

Felleskjøpet oppfordrer alle til å varsle om forhold som kan true selskapets personell, drift, økonomi eller omdømme.

<https://www.felleskjøpet.no/for-leverandorer/>

Kontaktinformasjon:

Felleskjøpet Agri SA
Geir Flesvig, Seniorrådgiver Konserninnkjøp
geir.flesvig@felleskjopet.no